

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE PŘI STUDIU KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

INTERNATIONAL COOPERATION AT STUDYING OF CRISIS MANAGEMENT

Vilém ADAMEC, Lenka MALÉŘOVÁ, Petr BERGLOWIEC, Marek SMETANA,
Andrzej URBANEK, Krzysztof ROGOWSKI, Maciej ZAORSKI
vilem.adamec@vsb.cz, lenka.malerova@vsb.cz, petr.berwlowiec@vsb.cz,
marek.smetana@vsb.cz, aurbanek2@wp.pl, hiparion_1@wp.pl, mzaorski@apsl.edu.pl

Abstract

International university cooperation is not only a tool to improve the education of students but also to develop their scientific cooperation of the academics. The article presents the experience of a common approach of the Faculty of Safety Engineering, the Technical University of Ostrava and the Institute for National Security Pomeranian Academy in Słupsk to cooperation in training in crisis management with the support of simulation technology. The article also includes findings from the first international exercise in crisis management of students of both universities.

Key words

Education, crisis management, international cooperation.

1 Úvod

Mezi vysoké školy, které v ČR vzdělávají studenty v krizovém řízení, patří rovněž Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, dále jen „VŠB – TU Ostrava“, zejména Fakulta bezpečnostního inženýrství, dále jen „FBI“. Výuku krizového řízení garantuje její Katedra ochrany obyvatelstva. [2], [3]

Snahy o zkvalitnění výuky a hledání nových možností spolupráce ve vědě a výzkumu v oblasti krizového řízení vedly FBI k navázání spolupráce s Akademií Pomorskou ve Słupsku¹ v Polsku, dále jen „Akademie“. [2], [8]

K prvnímu kontaktu obou vysokých škol došlo v říjnu 2013 ve slovenském Liptovském Mikuláši, na mezinárodní vědecké konferenci „Řešení krizových situací prostřednictvím simulačních technologií“. Zástupce FBI na konferenci zaujalo pojetí slupského Vzdělávacího centra krizového řízení. První pracovní setkání zástupců obou škol proběhlo ve Słupsku v dubnu roku 2014.

Dohoda o spolupráci mezi oběma vysokými školami byla podepsána již v září roku 2014. Jejím obsahem je společný postup ve vzdělávání vybrané bezpečnostní problematiky, výměně akademických pracovníků a studentů a navázání společných vědecko-výzkumných aktivit v oblastech společných zájmů. [4]

Významným počínem při naplňování dohody byl společný postup při přípravě a realizaci loňského mezinárodního cvičení studentských krizových štábů.

2 Katedra ochrany obyvatelstva FBI

Problematika ochrany obyvatelstva se na VŠB – TU Ostrava přednášela studentům v různých formách již od samotného vzniku studijního oboru Technika požární ochrany a

bezpečnosti průmyslu v roce 1968. Výuka však nebyla systematická. Teprve potřeba komplexního pojetí ochrany obyvatelstva v územních souvislostech na přelomu tisíciletí znamenala zlom. V roce 2001 byl na FBI akreditován bakalářský studijní obor Havarijní plánování a krizové řízení, dále jen „HPK“. Následně i navazující magisterský studijní obor Bezpečnostní plánování, dále jen „BPL“. Výuka ochrany obyvatelstva a krizového řízení tak přešla do systematického režimu. Nezbytnou součástí těchto vývojových trendů byla potřeba odpovídajícího personálního a materiálního zázemí. To vedlo k 1. 1. 2010 k ustavení samostatné Katedry ochrany obyvatelstva, dále jen „Katedra“.

Katedra v současnosti garantuje oba již zmíněné studijní obory. Podílí se na vzdělávání doktorandů v oblasti ochrany obyvatelstva, krizového řízení a managementu bezpečnosti území. Zabezpečuje rovněž výuku problematiky ochrany obyvatelstva a krizového řízení v rámci Univerzity 3. věku.

Krédem Katedry je příprava studentů na komplexní vnímání problematiky ochrany obyvatelstva. Studium sestává z nezbytného přírodovědného základu (matematika, fyzika, chemie). Záležitosti ochrany obyvatelstva se studují v kontextu připravenosti území na mimořádné události a jejich zdolávání. Zvláštní pozornost je věnována problematice krizového řízení a bezpečnostního plánování – blíže viz <http://www.fbi.vsb.cz>.

Personálně studium zajišťují jednak kmenoví zaměstnanci, jednak se na něm podílejí významní odborníci z praxe. Vědecko-pedagogickou základnu Katedry tvoří 1 profesor, 5 docentů, 4 odborní asistenti a 1 vědecký pracovník. O poznatky z praxe studenty obohacují přizvaní odborníci z řad HZS Moravskoslezského kraje, Zdravotnické záchranné služby Moravskoslezského kraje, Police ČR, Českého červeného kříže a dalších institucí.

Od zahájení systematické výuky ochrany obyvatelstva a krizového řízení absolvovalo studijní obory garantované katedrou na 600 studentů. První studenti absolvovali v roce 2006.

Mimo povinnosti ve výuce jsou pracovníci katedry zapojeni do řady výzkumných projektů jak v rámci bezpečnostního, tak i ostatního výzkumu. Za zmínku stojí zejména projekt celoživotního vzdělávání složek Integrovaného záchranného systému a orgánů veřejné správy v krizovém řízení, podporovaný simulací vybraných procesů krizového managementu [5]. V jeho rámci bylo na FBI vybudováno speciální pracoviště pro realizaci kurzů celoživotního vzdělávání, které slouží pro zájemce z praxe, výuku studentů FBI a rovněž k výzkumným účelům.

Výše zmíněné výstupy tohoto projektu se staly podnětem pro mezinárodní spolupráci se vzdělávacím a výzkumným zařízením podobného zaměření. Ta se může rozvíjet nejen na bázi výuky nově zavedeného studijního předmětu Management krizových situací, který je součástí probíhající reakreditace, ale i na bázi spolupráce při vybudování nově koncipovaného Centra simulačních a trenažerových technologií na FBI.

3 Studium krizového řízení na Akademii Pomorske ve Slupsku

Vznik Akademie je historicky spojen s rokem 1969, kdy byla ve Slupsku založena Vysoká škola učitelská. Po několika následných transformacích začala ve stávající podobě Akademie² fungovat od roku 2006. V současnosti na třech fakultách Akademie, Fakultě společenských věd, Fakultě filologie a historie a Fakultě matematicko-přírodovědné, studuje cca 4 000 studentů.

Krizové řízení se začalo vyučovat od roku 2006, na Fakultě filologie a historie, v gesci tehdejší Katedry národní bezpečnosti. První absolventi ukončili studium v roce 2011. V roce 2013 se Katedra národní bezpečnosti transformovala na Institut národní bezpečnosti³, dále též „INB“. Institut zaměstnává na 40 pedagogických a vědeckých pracovníků zařazených do 4 sekcí:

- Sekce společenských věd,
- Sekce teorie bezpečnosti a obranné politiky,

- Sekce vnitřní bezpečnosti,
- Sekce bezpečnostního inženýrství.

Mimo tyto organizační součásti provozuje INB rovněž Vzdělávací centrum krizového řízení,⁴ dále jen „Centrum“, ve kterém je realizován vzdělávací proces v krizovém řízení. V rámci rozvojového projektu EU bylo Centrum rozšířeno a modernizováno, přičemž vznikla moderní prostorová a materiálně-technická základna:

- Pracoviště krizového štábu,
- Pracoviště dohledu a analýzy,
- Konferenční a zasedací místnost,
- Pracoviště systému podpory procesů krizového řízení,
- Laboratoř telekomunikační a informační bezpečnosti,
- Laboratoř bezpečnosti námořní dopravy a přístavů. [2], [8], [9]

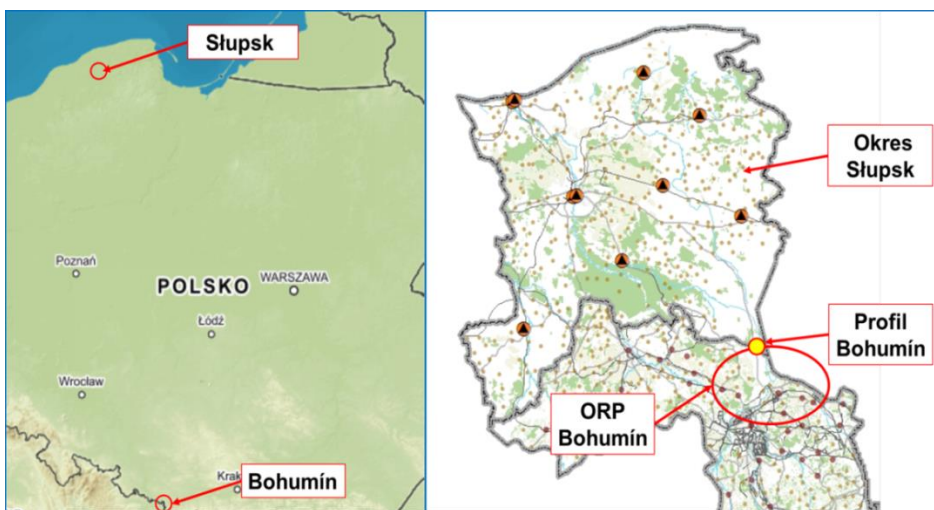
Centrum představuje zajímavý přístup ke vzdělávání v krizovém řízení, kde prioritu tvoří výuka vysokoškolských studentů. Volné kapacity Centra jsou nabízeny komerčně pro přípravu odborné veřejnosti.

4 Mezinárodní cvičení studentských krizových štábů

K prvním reálným výstupům při naplňování zmíněné Dohody o spolupráci [4] patří první mezinárodní studentské štábní cvičení v krizovém řízení, které proběhlo počátkem prosince 2015.

Příprava scénáře cvičení si vyžádala nejen oboustranných výměnných pobytů akademických pracovníků v rámci programu ERASMUS, ale i rozsáhlou emailovou korespondencí a několikerou konzultací s využitím videokonference. Cílem těchto aktivit bylo nastavení pravidel pro tvorbu národních a společného scénáře.

Řešila se i grafická podpora cvičících. Tedy to, aby okres Słupsk a ORP Bohumín spolu přeshraničně sousedily. Po drobné geografické úpravě mapových podkladů se řeka Odra stala přítokem řeky Słupia, která se vlévá do Baltského moře – viz Obr. 1.

Zdroj: AP Słupsk

Obr. 1

Geografická situace pro cvičení krizových štábů

Do štábního cvičení, které trvalo 4 hodiny, se zapojilo na 25 studentů obou vysokých škol. Procvičovala se přeshraniční spolupráce orgánů krizového řízení v rámci Česko-polské smlouvy o spolupráci a vzájemné pomoci při katastrofách, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech z roku 2000 [7].

Procvičovalo se řešení povodňové situace, která nastala vlivem několikadenních intenzivních dešťů na severovýchodní Moravě a přilehlém území Polska s predikcí 100-leté povodně.

Studenti FBI vytvořili Krizový štáb obce s rozšířenou působností Bohumín, (dále jen „KŠ ORP“) – viz Obr. 2 a Obr. 3.

*Obr. 2
Studentský krizový štáb FBI při zahájení
cvičení*

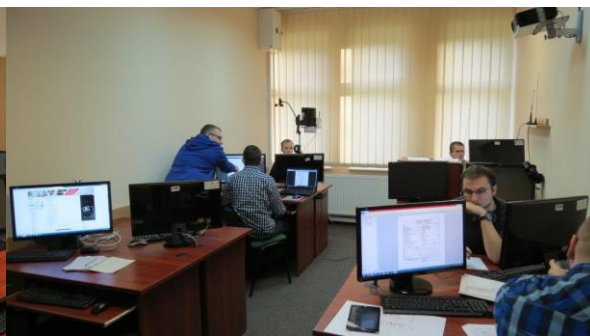

*Obr. 3
Videokonference mezi cvičícími krizovými
štáby*

Studenti IBN tvořili Krizový štáb okresu Slupsk, (dále jen „KŠ Slupsk“) – Obr. 4 a Obr. 5.

*Obr. 4
Studentský krizový štáb okresu Slupsk*

*Obr. 5
Pracoviště dohledu a analýzy KŠ Slupsk*

Komunikační podpora cvičícím štábům byla zajištěna cestou videokonference, emailu a dalších možností internetu.

Procvičovalo se předávání informací o povodňové situaci, její vyhodnocování na postižených územích, vyžadování oboustranné pomoci a další aktivity.

Studenti FBI zařazení do KŠ ORP řešili zejména:

- evakuaci 150 pacientů, z toho 60 nepohyblivých, z nemocnice,
- udržení provozu rozvodny elektrické energie, které hrozilo zaplavení,
- předání informace ČHMÚ o průtoku 1815 (m³/s) na hlášeném profilu Bohumín KŠ Słupsk,
- žádost polské strany o poskytnutí 5000 pytlů s pískem,
- odeslání hlášení o situaci pro KŠ Moravskoslezského kraje,
- vyžádání 20 nákladních aut z Polska pro přepravu zeminy na budování ochranných protipovodňových hrází,
- žádost o pomoc při hledání nezvěstných 5 vodáku, se kterými se převrátil na řece Odře raft,
- přípravu tiskové konference starosty ORP Bohumín k situaci ve správním obvodu ORP.

Studenti Akademie, zařazení do KŠ Słupsk v rámci cvičení absolvovali:

- analýzu rizik pro životní prostředí a obyvatelstvo v souvislosti se vznikem povodně,
- prognózování rozvoje ohrožující situace bezprostředně po vzniku mimořádné události,
- přípravu návrhu k minimalizaci následků mimořádné události a jejího zvládnutí, včetně prezentace starostovi města,
- verifikaci kompetencí orgánů veřejné správy a odpovědností jednotlivých institucí, služeb a organizací z pohledu likvidace negativních následků,
- hodnocení krizové situace z pohledu možností užití sil a prostředků ke zvládnutí a likvidaci vniklých škod,
- přijímání rozhodnutí – hlášení realizace úkolů zajišťovaných samosprávou,
- přípravu, organizaci a zabezpečení řízení záchranných prací v průběhu povodně a poskytování pomoci poškozeným osobám,
- organizaci evakuace obyvatelstva a zvířat z ohrožených a postižených oblastí.

I přes drobné výpadky techniky a jazykové komplikace lze hodnotit mezinárodní cvičení studentů za zdařilé. Přineslo studentům nejen oboustranné rozšíření znalostí v oblasti činnosti záchranných organizací a krizových štábů, ale i ověření dovedností při plánování opatření ke zmírnění následků povodně, organizaci a řízení evakuace a dalších aktivit.

5 Závěr

Příprava studentského cvičení, ale i jeho vlastní realizace přinesla jak pro akademické pracovníky, tak i pro cvičící řadu inspirujících poznatků.

V zásadě se obě strany shodují v tom, že je potřeba

- zařadit do studijních plánů část specializovaných předmětů tak, aby vybrané znalosti a dovednosti pro práci v krizovém štábu získali studenti s předstihem,
- zvýšit důraz na zvládnutí odborné terminologie z oblasti krizového řízení při výuce angličtiny, resp. vypracování česko-polské komunikační platformy pro krizové řízení,
- umožnit studentům obou vysokých škol vzájemný kontakt formou pravidelných videokonferencí,
- precizovat dále mechanismy výměny studentů a akademických pracovníků v rámci bilaterálních dohod, programu ERASMUS a dalších možností,
- vypracovat mechanismy a harmonogram spolupráce v oblasti cyklické realizace cvičení mezi akademickou půdou z Čech a Polska, tak aby výměna zkušeností nezanikla. [9]

Ke zdárnému průběhu mezinárodního cvičení přispělo i využití poznatků z již na FBI ukončeného projektu bezpečnostního výzkumu „Simulace procesů krizového managementu v systému celoživotního vzdělávání složek IZS a orgánů veřejné správy“, č. VG20102015043.

POZNÁMKY:

- ¹ Słupsk leží v severním Polsku, necelých 20 kilometrů od Baltského moře. Rozkládá se na ploše větší než 43 km² a má cca 97 tisíc obyvatel.
- ² www.apsl.edu.pl
- ³ Instytut Bezpieczeństwa Narodowego
- ⁴ Edukacyjne Centrum Zarządzania Kryzysowego; <http://www.apsl.edu.pl/projektECZK/index.php>

Literatura

- [1] ADAMEC, Vilém a kol. Mezinárodní cvičení studentských krizových štábů. *112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva*. 2016, roč. 15, č. 2, s. 27. ISSN 1213-7057.
- [2] ADAMEC, Vilém a Petr BERGLOWIEC. Studium krizového řízení v Polsku. *112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva*. 2015, roč. 14, č. 5, s. 26–27. ISSN 1213-7057.
- [3] ADAMEC, Vilém. Před pěti lety vznikla Katedra ochrany obyvatelstva VŠB-TU Ostrava. *112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva*. 2015, roč. 14, č. 2, s. 29. ISSN 1213-7057.
- [4] Dohoda o spolupráci mezi Fakultou společenských věd Akademie Pomorske a Fakultou bezpečnostního inženýrství, VŠB – Technické univerzity Ostrava, uzavřená dne 3. září 2014 ve Słupsku.
- [5] Projekt bezpečnostního výzkumu VG20102015043 „Simulace procesů krizového managementu v systému celoživotního vzdělávání složek integrovaného záchranného systému a orgánů veřejné správy. Dostupné z: <http://simprokim.vsb.cz/>
- [6] SMETANA, M., V. ADAMEC, L. MALÉŘOVÁ a P. BERGLOWIEC. Mezinárodní cvičení krizových štábů v rámci pracoviště SIMPROKIM. In: ŠENOVSKÝ, Michail, ed. *Sborník XV. ročníku mezinárodní konference Ochrana obyvatelstva – Zdravotní záchranná služba 2016*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2016, s. 146-147. ISBN 978-80-7385-171-2, ISSN 1803-7372.
- [7] Smlouva mezi Českou republikou a Polskou republikou o spolupráci a vzájemné pomoci při katastrofách, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 102/2003 Sb. mezinárodních smluv ze dne 16. července 2003.
- [8] URBANEK, A., K. ROGOWSKI a M. ZAORSKI. „Kształcenie specjalistów na potrzeby systemu zarządzania kryzysowego w Instytucie Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej w Słupsku. In: *Sborník přednášek XXIII. ročníku mezinárodní konference „Požární ochrana 2014“*. Recenzované periodikum. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2014, s. 357–364. ISBN 978-80-7385-148-4, ISSN 1803-1803.
- [9] URBANEK, A., K. ROGOWSKI a M. ZAORSKI. *Ćwiczenie 2015*. Słupsk: Instytut Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej w Słupsku, 2015. Nepublikovaný text. 6 s.